Ochrona Środowiska

GEOMORFOLOGIA I SUROWCE MINERALNE

Obszar powiatu kaliskiego leży w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Nizin Środkowopolskich w makroregionie - Nizina Południowowielkopolska, w skład którego wchodzą następujące mezoregiony:

- Wysoczyzna Kaliska (318.12) - obejmuje swym zasięgiem gminy Blizanów, Koźminek, Stawiszyn i Żelazków,
- Równina Rychwalska (318.16) - obejmuje gminy Blizanów, Ceków Kolonia, Mycielin, Stawiszyn,
- Wysoczyzna Turecka (318.17) - obejmuje gminy Ceków Kolonia i Lisków,
- Kotlina Grabowska (318.21) - obejmuje gminy Brzeziny i Godziesze Wielkie,
- Wysoczyzna Złoczewska (318.22) - obejmuje gminę Brzeziny.

Na terenie powiatu występują jedynie złoża surowców pospolitych: iłów i kruszywa. Kilkanaście z nich jest udokumentowanych, a część wstępnie rozpoznanych jako potencjalne zasoby. Generalnie teren Powiatu Kaliskiego jest ubogi w potencjalne złoża kopalin, istnieją udokumentowane złoża surowców mineralnych:

- torfu (gm. Brzeziny, Lisków, Szczytniki),
- kruszywa naturalnego (gm. Godzisze, Mycielin, Opatówek, Szczytniki),
- surowce ilaste (gm. Żelazków).

Wody podziemne

Na terenie powiatu występują następujące poziomy wodonośne:

- kredowo-jurajski,
- trzeciorzędowy,
- czwartorzędowy.

Na terenie powiatu nie ma poważniejszych źródeł zagrożeń dla wód podziemnych. Ewentualne zanieczyszczenia tych wód mogą być przede wszystkim skutkiem migracji z wód powierzchniowych i podskórnych oraz braku kompleksowego rozwiązania problematyki gospodarki ściekowej na terenie poszczególnych gmin.

Wody powierzchniowe

Powiat kaliski ziemski położony jest w środkowej części zlewni Prosny, pozostającej w granicach Wielkopolski. Posiada dobrze rozwiniętą sieć wód powierzchniowych, w tym przede wszystkim cieków.
Spośród nich największe znaczenie ma rzeka Prosna, która stanowi rzekę osiową powiatu na długości ok. 50 km: od Ostrowa Kaliskiego do południowej granicy miasta-powiatu grodzkiego (Żydów) i dalej od północnej granicy miasta-powiatu grodzkiego (Warszówka) do Bogusławie; w tym przypadku jako rzeka graniczna z powiatem pleszewskim. Rzeka Prosna ma długość 216,8 km, powierzchnia dorzecza 4 924,7 km. Rzeka Prosna jest rzeką nieuregulowaną, często rozwidla się i zmienia koryto, meandruje tworząc liczne zakola. Charakteryzuje się znacznymi wahaniami stanów wód i gwałtownymi przyborami objętości przepływów. Najwyższe stany wody w rzece występują w okresie od stycznia do marca, najniższe w lipcu - sierpniu.
Przez południową i środkową część powiatu kaliskiego przepływają i uchodzą do Prosny rzeki, których źródła w kilku przypadkach znajdują się w sąsiednim woj. łódzkim: Łużyca, Żurawka, Pokrzywnica z Jamnicą, Strugą Grzymaczewską, Trojanówką i Tymianką, Swędrnią z Żabianką.
W części północnej powiatu wyróżnia się cieki uchodzące bezpośrednio do Warty: Czarną Strugę (Bawół) wraz ze Strugą spod Zbierska, Powę oraz Defet.
Omawiany obszar pozbawiony jest jezior. Największy w południowej Wielkopolsce (150 ha) zbiornik zaporowy zlokalizowany jest na przyujściowym odcinku Pokrzywnicy w rejonie miejscowości Trojanów-Szałe. Drugi tego typu obiekt, jednak znacznie mniejszy, usytuowany jest na Swędmi w Murowańcu.
Ponadto, należy wspomnieć o kilku niewielkich kompleksach stawów rybackich, zasilanych przez wody: Pokrzywnicy (Brzeziny), Jamnicy (Dzikie Nowe), Strugi Grzymaczewskiej (Kolonia Piegonisko) oraz Trojanówki (Lipka, Marchwacz). Rzeka Bawół (Czarna Struga) jest lewym dopływem Warty i wypływa spod Podzborowa k/Żelazkowa na wysokości ok. 120 m n.p.m. Średni spadek całej rzeki wynosi 0,3 ‰. Głównym dopływem jest Struga spod Zbierska, która uchodzi do Bawołu na wysokości Królikowa (teren byłego woj. konińskiego). Bieg rzeki Bawół jest sztucznie uregulowany.

Obszary zalewowe

Trasy przepływu rzek na terenie powiatu kaliskiego są w szerokich dolinach i rzeki te nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla miejscowości, jednakże w wyniku roztopów zimowo - wiosennych, obfitych lub długotrwałych opadów atmosferycznych, o każdej porze roku na obszarze powiatu może wystąpić zagrożenie powodziowe. Najbardziej zagrożone

powodzią tereny leżą w dolinie rzeki Prosny w gminach Brzeziny, Godziesze Wielkie i Blizanów. Poniższa tabela przedstawia tereny zalewowe oraz zagrożone powodzią obiekty na terenie powiatu kaliskiego.

Gleby

Powiat kaliski jest regionem rolniczym. Posiada duże zróżnicowanie pod względem budowy gleb jak i ich wartości użytkowej. Są to gleby różnych typów z przewagą gleb słabych. Najbardziej wartościowe rolniczo to tereny gmin: Żelazków, Blizanów i Stawiszyn w północno -zachodniej części. Na pozostałym obszarze przeważają gleby piaszczyste. Gleby klas I -III i IV stanowią 45,5% powierzchni powiatu a gleby klas V - VI stanowią 54,5% powierzchni.
W powiecie kaliskim dominują gleby kwaśne i bardzo kwaśne o pH < 5,5. Stanowią one 77% użytków rolnych. Najwięcej jest ich w gminach: Koźminek (90%), Brzeziny (87%), Godziesze Wielkie (85%), Lisków (80%), Mycielin (80%).
W pozostałych jest to odpowiednio: Szczytniki - 75%, Opatówek - 73%, Blizanów - 56%, Stawiszyn - 54%, Żelazków - 49%, Ceków Kolonia - 43%.

Użytkowanie gruntów

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (około 73%). Powierzchnia lasów i gruntów leśnych stanowi około 20% ogólnej powierzchni powiatu, przy największym udziale lasów w gminie Brzeziny - około 43%, a najmniejszym w gminie Szczytniki - około 4%.

Zasoby przyrody

Na terenie powiatu kaliskiego znajdują się 2 rezerwaty przyrody, 2 obszary chronionego krajobrazu "Dolina rzeki Swędrni" oraz "Dolina rzeki Prosny", 70 pomników przyrody oraz 4 użytki ekologiczne.

- na terenie Nadleśnictwa Grodziec, Leśnictwo Zbiersk gm. Stawiszyn znajdują się 3 użytki obejmujące 4,39 ha bagna i 19,32 ha łąk,
- na terenie Nadleśnictwa Grodziec, Leśnictwo dzierzbin gm. Mycielin 1 użytek obejmujący 2,55 ha bagna.

Rezerwaty przyrody

W tabeli poniżej zestawiono istniejące rezerwaty przyrody na terenie powiatu kaliskiego.

L.p.	Nazwa	Rok powstania	Powierzchnia	Lokalizacja	Przedmiot ochrony
1	Rezerwat Brzeziny	1958	4,81 ha	gm. Brzeziny	Paproć "długosz Królewski" porastający zwartym płatem prawie całą powierzchnię rezerwatu.
2	Rezerwat Olbina	1958	16,3 ha	gm. Brzeziny	Drzewostan jodłowy

Obszary chronionego krajobrazu.

"Dolina rzeki Swędrni"

- występują tu osobliwości florystyczne, drzewa pomnikowe (szczególnie dęby), ostoje ptaków wodno-błotnych, unikalny w skali kraju naturalny krajobraz rzeki Swędrni i głęboko wciętej doliny ze stromymi krawędziami.

"Dolina rzeki Prosny"

- obszar ten charakteryzuje się różnorodnością zbiorowisk roślinnych, dużą ilością gatunków ptaków chronionych.

Użytki ekologiczne

Pozostałe formy ochrony przyrody

W POWIECIE KALISKIM ZNAJDUJE SIĘ 70 POMNIKÓW PRZYRODY OŻYWIONEJ

L.p.	Powiat kaliski/gminy	Ilość w szt.	Rodzaj pomnika
1	Blizanów	9	pojedyncze drzewa
2	Brzeziny	1	drzewo
3	Ceków Kolonia	1	drzewo
4	Godziesze Wielkie	8	głazy narzutowe
5	Koźminek	26	25 pojedynczych drzew i 1 aleja lipowa
6	Lisków	-	-
7	Mycielin	1	drzewo
8	Opatówek	14	pojedyncze drzewa
9	Stawiszyn	5	3 pojedyncze drzewa i 2 parki podworskie
10	Szczytniki	3	pojedyncze drzewa
11	Żelazków	2	pojedyncze drzewa
	Razem	70	

Fauna powiatu kaliskiego nie należy do szczególnie bogatych. Jej skład jest typowy dla obszarów nizinnych środkowej Polski. Dominują gatunki pospolite, dobrze przystosowane do życia w mało urozmaiconych agrocenozach i monokulturach sosnowych.Do najcenniejszych elementów fauny powiatu zaliczyć należy ptaki wodno-błotne, związane z obszarami podmokłymi, oraz gatunki charakterystyczne dla otwartych łąk i pastwisk, należące jednocześnie do najbardziej zagrożonych gatunków w skali europejskiej. Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się, proponowany przez Rząd RP, specjalny obszar ochrony siedlisk - Natura 2000 "Dolina Swędrni" o powierzchni 1398,5 ha, na którym występują cenne przyrodniczo obiekty m.in. takie jak: murawy kserotermiczne ze stanowiskami storczyków, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, Bóbr europejski oraz ryby - Koza złotawa, Minóg ukraiński.

Powietrze

Ze względu na rolniczy charakter powiatu, pyły i gazy wprowadzane do powietrza pochodzą głównie z kotłowni ogrodniczych. Największa ilość kotłowni ogrodniczych skupiona jest na terenie gmin: Żelazków, Opatówek, Blizanów.Na terenie powiatu kaliskiego nie występują źródła emisji (zakłady) spośród grupy najbardziej uciążliwych emitujących gazy i pyły do powietrza. Ponadto, znaczącym źródłem emisji pyłów i gazów do powietrza są paleniska domowe i komunikacja.Poprawa stanu czystości powietrza może zatem nastąpić pod warunkiem ograniczenia niskiej emisji poprzez zmianę tradycyjnych, węglowych instalacji grzewczych na bardziej przyjazne środowisku (w tym gazowe i olejowe) oraz poprzez udrożnienie systemu komunikacyjnego.

Hałas

Sieć drogowa na obszarze powiatu kaliskiego jest dobrze rozwinięta, brak większych skupisk ludności powoduje, że uciążliwości akustyczne mają charakter lokalny. Rzutuje to w zdecydowany sposób na warunki klimatu akustycznego na terenie powiatu.W chwili obecnej problem hałasu komunikacyjnego generalnie nie występuje. Wzrastająca ilość pojazdów może spowodować systematyczne pogarszanie się klimatu akustycznego. W większych miejscowościach - zwłaszcza przy trasach krajowych - mogą wystąpić uciążliwości związane z hałasem powodowanym przez tranzytowy ruch samochodowy, zwłaszcza pojazdów ciężkich.

System zaopatrzenia w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód podziemnych sczerpywane z poziomów wodonośnych czwartorzędowych, trzeciorzędowych, kredowych i jurajskich, które charakteryzują się z reguły dobrą jakością wód. Istniejąca sieć wodociągowa w pełni zaspakaja potrzeby ludności powiatu.

System odbioru i oczyszczania ścieków

Gospodarka ściekowa obecnie funkcjonuje na terenach części gmin Brzeziny, Opatówek, Lisków, Ceków Kolonia, Żelazków, Stawiszyn, Szczytniki, Koźminek, Godziesze Wielkie oraz Blizanów - na terenach tych wciąż trwa rozbudowa sieci.